

Válogatott irodalomjegyzék

1. Bevezető

- A fillér forintosítása* – A π -víz megtalálható a következő web-címen: <http://www.sulinet.hu/eletestudomany/archiv/1999/9948/apiviz/apiviz.htm>
- DULLY, HOWARD – FLEMING, CHARLES, *My Lobotomy: A Memoir*, Ebury Press, London, 2007.
- EL-HAI, JACK, *The Lobotomist: A Maverick Medical Genius and His Tragic Quest to Rid the World of Mental Illness*, John Wiley & Sons, New York, 2005.
- HARGITAI KÁROLY – SZÁRAZ M. GYÖRGY, *Életvíz (A pi-víz több, mint egy zseniális japán találmány! – Maga a változás)*, Pannon Könyvkiadó, Budapest, 1993.
- HARGITAI KÁROLY – SZÁRAZ M. GYÖRGY, *Életvíz*, Pannon Könyvkiadó, Budapest, 1992.
- LANGLEY, GILL, Legal, decent, honest, and truthful (Medicine and the media), *British Medical Journal*, vol. 311, no. 7017 (1995. nov. 12.), 1442.
- MARTIN, LAURA, „Eskimo Words for Snow”: A Case Study in the Genesis and Decay of an Anthropological Example, *American Anthropologist*, vol. 88, no. 2 (1986. június), 418–423.
- Mi folyik itt? – a pi-víz*, <http://www.sulinet.hu/tart/fcikk/Kidb/0/11160/1>

Képek forrásai:

- <http://lists.w3.org/Archives/Public/www-patentpolicy-comment/2001Oct/att-1667/SAR-SHIELD-Ad.gif>
- <http://www.npr.org/templates/story/story.php?storyId=5014080>
- http://wickedstageact2.typepad.com/life_on_the_wicked_stage_/WindowsLiveWriter/PopeyesPissed_12626/90~Popeye-Posters%5B3%5D.jpg

2. Túl könnyű válaszok

A mottó szövegei:

- ASIMOV, ISAAC előszava: BOYER, CARL BENJAMIN, *A History of Mathematics*, John Wiley & Sons, New York, 1991². vii.
- FEYERABEND, PAUL, *Három dialógus a tudásról*. Osiris, Budapest, 1999. 167.
- POPPER, KARL R., Igazság, racionalitás és a tudományos tudás gyarapodása, in LAKI JÁNOS (szerk.), *Tudományfilozófia*, Osiris, Budapest, 1998. 108.
- BROOKE, JOHN HEDLEY, *Science and religion: some historical perspectives*, Cambridge history of science, Cambridge University Press, Cambridge [England]–New York, 1991.
- MORNSTEIN, VOJTECH, Alternatív orvoslás és áltudomány, *Természet Világa*, 134/3 (2003), 132–34.

360 *A tudomány határai*

Képek forrásai:

<http://ircamera.as.arizona.edu/NatSci102/NatSci102/images/kepharm3.gif>

<http://boomeria.org/chemlectures/organic/kekuledream.jpg>

3. Filozófusok a tudomány határainról

A mottó szövege:

SZATHMÁRI SÁNDOR, *Kazohinia*, Háttér kiadó, Budapest, 1996. 267–270.

ALTRICHTER FERENC (szerk.), *A Bécsi Kör filozófiája*, Gondolat, Budapest, 1972.

CARNAP, RUDOLF, A metafizika kiküszöbölése a nyelv logikai elemzésén keresztül, in FORRAI G.–SZEGEDI P. (szerk.), *Tudományfilozófia szöveggyűjtemény*, Áron Kiadó, Budapest, 1999. Az idézetek a 9–26. oldalakon találhatók.

FEYERABEND, PAUL, *Három dialógus a tudásról*, Osiris, Budapest, 1999.

FEYERABEND, PAUL, *A módszer ellen*, Atlantisz, Budapest, 2002. Az idézet a 11. oldalon található.

FEYERABEND, PAUL, Tudomány egy szabad társadalomban in LAKI JÁNOS (szerk.), *Tudományfilozófia*, Osiris – Láthatatlan Kollégium, Budapest, 1998. 153–169. Az idézetek a 162., 165. és 167. oldalakon találhatók.

FORRAI GÁBOR–SZEGEDI PÉTER (szerk.), *Tudományfilozófia szöveggyűjtemény*, Áron Kiadó, Budapest, 1999.

LAKATOS IMRE, A falszifikáció és a tudományos kutatási programok metodológiája, in FORRAI G.–SZEGEDI P. (szerk.), *Tudományfilozófia szöveggyűjtemény*, Áron Kiadó, Budapest, 1999. 187–217. Az idézet a 203. oldalon található.

LAKI JÁNOS (szerk.), *Tudományfilozófia*, Osiris – Láthatatlan Kollégium, Budapest, 1998.

MIKLÓS TAMÁS (szerk.), *Lakatos Imre tudományfilozófiai írásai*, Atlantisz, Budapest, 1997.

POPPER, KARL, *A historicizmus nyomorúsága*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1989.

POPPER, KARL, *A nyitott társadalom és ellenségei*, Balassi Kiadó, Budapest, 2001.

POPPER, KARL, *A tudományos kutatás logikája*, Európa, Budapest, 1997. Az idézet az 50. oldalon található.

Keretes írások:

FEYERABEND, PAUL, *Három dialógus a tudásról*, Osiris, Budapest, 1999.

KITCHER, PHILIP, *The Advancement of Science*, Oxford University Press, 1993.

LAUDAN, LARRY, The Demise of the Demarcation Problem in COHEN, ROBERT S.–LAUDAN, LARRY (szerk.), *Physics, Philosophy and Psychoanalysis*, Reidel, Dordrecht, 1983. 111–128.

LLOYD, ELISABETH A., Feyerabend, Mill, and Pluralism, *Philosophy of Science*, vol. 64, Supplement. Proceedings of the 1996 Biennial Meetings of the Philosophy of Science Association. Part II: Symposia Papers (1997. december), 396–407.

LONGINO, HELEN, *Science as Social Knowledge*, Princeton University Press, 1990.

MILL, JOHN STUART, *A szabadságról*, Kriterion Kiadó, Bukarest, 1983.

SOLOMON, MIRIAM, *Social Empiricism*, MIT Press (Bradford Books), 2001.

SUNSTEIN, CASS R., *Why Societies Need Dissent*, Harvard University Press, 2003.

VERMEIR, KOEN, Újra a demarkációs problémáról, *Replika* 54–55 (2006), 135–156.

4. Tudománytörténet-e az áltudományok története?

A mottó szövege:

GERSON, JEAN, *Trilogium astrologiae theologizatae*, in *Opera omnia*, 1706, t. I., col. 196.

A Yates-tézis és hatása:

COHEN, FLORIS, *The Scientific Revolution*, The University of Chicago Press, Chicago, 1994.

FEHÉR MÁRTA, The 17th century crossroads of the mathematization of nature, in FEHÉR MÁRTA, *Changing Tools, Case studies in the history of scientific methodology*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1995.

HALLYN, FERNAND, *The Poetic Structure of the World: Copernicus and Kepler*, Zone Books, New York, 1990.

HANEGRAAFF, WOUTER J., Beyond the Yates Paradigm: The Study of Western Esotericism between Counterculture and New Complexity, *Aries* 1 (2001), 5–37.

MERKEL, INGRID–DEBUS, ALLEN G. (szerk.), *Hermeticism and the Renaissance: Intellectual History and the Occult in Early Modern Europe*, Folger Institute symposia, Associated University Presses, Washington and London, 1988.

RIGHINI BONELLI, MARIA LUISA–SHEA, WILLIAM R., *Reason, Experiment, and Mysticism in the Scientific Revolution*, Macmillan, London, 1975.

LINDBERG, DAVID C.–WESTMAN, ROBERT S. (szerk.), *Reappraisals of the Scientific Revolution*, Cambridge University Press, Cambridge, 1990.

SZÖNYI GYÖRGY ENDRE, *Keresztény mágia, John Dee és az európai humanizmus*, JATEPress, Szeged, 1992.

SZÖNYI GYÖRGY ENDRE, *Titkos tudományok és babonák*, Magvető, Budapest, 1978.

VICKERS, BRIAN (szerk.), *Occult and Scientific Mentalities in the Renaissance*, Cambridge University Press, Cambridge, 1984.

WESTMAN, ROBERT S.–MCGUIRE, JAMES E. (szerk.), *Hermeticism and the Scientific Revolution*, Williams Clarke Memorial Library, Los Angeles, 1977.

YATES, FRANCES AMALIA, *Collected Essays I–III*, Routledge and Kegan Paul, London, 1982.

YATES, FRANCES AMALIA, *Giordano Bruno and the Hermetic Tradition*, Routledge and Kegan Paul, London, 1964.

YATES, FRANCES AMALIA, The Hermetic Tradition in Renaissance Science, in: SINGLETON, CHARLES S. (szerk.), *Art, Science and History in the Renaissance*, Johns Hopkins Press, Baltimore, 1968.

YATES, FRANCES AMALIA, *The Occult Philosophy in the Elizabethan Age*, Routledge and Kegan Paul, London, 1979.

YATES, FRANCES AMALIA, *The Rosicrucian Enlightenment*, Routledge and Kegan Paul, London, 1972.

Mágia, alkímia és tudománytörténet:

CASINI, PAOLO, Newton, a Sceptical Alchemist?, in RIGHINI BONELLI, MARIA LUISA–SHEA, WILLIAM R., *Reason, Experiment, and Mysticism in the Scientific Revolution*, Macmillan, London, 1975. 233–238.

DOBBS, BETTY JO TEETER, *The Foundations of Newton's Alchemy: The Hunting of the Greene Lyon*, Cambridge University Press, Cambridge, 1975.

FAIVRE, ANTOINE–HANEGRAAFF, WOUTER J. (szerk.), *Western Esotericism and the Science of Religion*, Peeters, Leuven, 1998.

362 *A tudomány határai*

- FIGALA, KARIN, Newton as Alchemist, *History of Science* 15 (1977), 102–137.
- FIGALA, KARIN, Newtons rationale System der Alchemie, *Chemie in unserer Zeit* 12 (1978), 101–110.
- FÓNAGY IVÁN, *A mágia*, Tinódi Könyvkiadó, Budapest, 1943.
- HALL, MARIE BOAS, Newton's Voyage in the Strange Seas of Alchemy, in RIGHINI BONELLI, MARIA LUISA–SHEA, WILLIAM R., *Reason, Experiment, and Mysticism in the Scientific Revolution*, Macmillan, London, 1975. 239–246.
- LÁNG BENEDEK, *Mágia a középkorban*, Typotex, Budapest, 2007.
- LÁNG BENEDEK, Necromantia mint a hetedik szabad művészet, avagy a tanult mágia a középkori tudomány határain innen és túl, in FEHÉR MÁRTA–ZEMPLÉN GÁBOR–LÁNG BENEDEK (szerk.), *Tudás az időben*, Műegyetemi Kiadó, Budapest, 2004. 41–60. A mágikus szövegekből való idézetek az 52. oldalon található.
- MCGUIRE, JAMES E.–RAITANSI, PIYO M., Newton and the 'Pipes of Pan', *Notes and Records of the Royal Society of London* 21 (1966), 108–143.
- WESTFALL, RICHARD S., Newton and Alchemy, in VICKERS, BRIAN (szerk.), *Occult and Scientific Mentalities in the Renaissance*, Cambridge University Press, Cambridge, 1984. 315–335.
- WESTFALL, RICHARD S., The Role of Alchemy in Newton's Career, in RIGHINI BONELLI, MARIA LUISA–SHEA, WILLIAM R., *Reason, Experiment, and Mysticism in the Scientific Revolution*, Macmillan, London, 1975. 189–232.

A mágia definiálásáról:

- BRAARVIG, JENS, Magic: Reconsidering the Grand Dichotomy, in JORDAN, DAVID R.–MONTGOMERY, HUGO–THOMASSEN, EINAR (szerk.), *The World of Ancient Magic*, Papers from the First International Eitrem Seminar at the Norwegian Institute at Athens, 4–8 May 1997, Bergen, 1999. 21–54.
- BREMMER, JAN N., Appendix: Magic and Religion, in BREMMER, JAN N.–VEENSTRA, JAN R. (szerk.), *The Metamorphosis of Magic from Late Antiquity to the Early Modern Period*, Peeters, Leuven, 2002. 267–271.
- THOMASSEN, EINAR, Is Magic a Subclass of Ritual?, in JORDAN, DAVID R.–MONTGOMERY, HUGO–THOMASSEN, EINAR (szerk.), *The World of Ancient Magic*, Papers from the First International Eitrem Seminar at the Norwegian Institute at Athens, 4–8 May 1997, Bergen, 1999. 55–66.
- KIECKHEFER, RICHARD, The Specific Rationality of Medieval Magic, *The American Historical Review* 99 (1994), 813–836.
- THORNDIKE, LYNN, *History of Magic and Experimental Science*, Columbia University Press, New York, 1923–1958.
- THORNDIKE, LYNN, Some Medieval Conceptions of Magic, *The Monist* 25 (1915), 107–139.
- VERSNEL, HENK, Some Reflections on the Relationship Magic-Religion, *Numen* 38 (1991), 177–197.

Az internalizmus-externalizmus-vita:

- HESSE, MARY, Hermeticism and Historiography: An Apology for the Internal History of Science, in STUEWER, ROGER H. (szerk.), *Historical and Philosophical Perspectives of Science*, University of Minnesota Press, Minneapolis, 1970. 134–160. Az idézet a 135. oldalon található.
- HESSE, MARY, A tudományszociológia „erős tétele” in FORRAI GÁBOR–SZEGEDI PÉTER (szerk.), *Tudományfilozófia*, Áron Kiadó, Budapest, 1999.

- SHAPIN, STEVEN, Discipline and Bounding: The History and Sociology of Science as Seen through the Externalism-Internalism Debate, *History of Science* 30 (1992), 333–369.
- SHAPIN, STEVEN, History of science and its sociological reconstructions, *History of Science* 20 (1982), 157–211.
- SHAPIN, STEVEN–SCHAFER, SIMON, *Leviathan and the Air-Pump: Hobbes, Boyle, and the Experimental Life*, Princeton University Press, Princeton, 1985.
- VEKERDI LÁSZLÓ, Az okkult idézetében, in VEKERDI LÁSZLÓ, *Tudás és tudomány*, Typotex, Budapest, 1994.

A feminista módszerkritikáról:

- HARAWAY, DONNA J., A szituációba ágyazott tudás. A részleges nézőpont a feminista tudomány-felfogásban, in HADAS MIKLÓS (szerk.), *Férfiuralom – Írások nőkről, férfiakról, feminizmusról*, Replika Kör, Budapest, 1994. 121–141.
- HARDING, SANDRA, *The Science Question in Feminism*, Cornell University Press, Ithaca, 1986.
- HARDING, SANDRA–HINTIKKA, MERRILL B. (szerk.), *Discovering Reality: Feminist Perspectives on Epistemology, Metaphysics, Methodology, and Philosophy of Science*. Springer Verlag, New York, 1983.
- KELLER, EVELYN FOX, Baconian Science: The Arts of Mastery and Obedience, in *Reflections on Gender and Science*, Yale University Press, New Haven and London, 1985, 33–42.
- SOBLE, ALAN, In Defense of Bacon, in KOERTGE, NORETTA (szerk.), *A House Built on Sand: Exposing Postmodernist Myths About Science*, Oxford University Press, Oxford, 1998. 195–198.

A képek forrásai:

- http://www.alchemyllab.com/hieroglyphic_monad.htm
<http://www.orbit.zkm.de/?q=node/283>
<http://www.newtonproject.sussex.ac.uk>

5. A tudomány mint szociológiai kérdés

A mottó szövege:

JOHN BARTH, *Az út vége*, Európa, Budapest, 1977. 173.

Klasszikus tudományszociológia és szcientometria:

- BARBER, BERNARD–HIRSCH, WALTER (szerk.), *The Sociology of Science*, The Free Press, New York, 1962.
- BEN-DAVID, JOSEPH, *The Scientist's Role in Society: A Comparative Study*, Prentice-Hall, Englewood Cliffs, N. J., 1971.
- BRAUN TIBOR, Keeping the Gates of Science Journals. Gate Keeping Indicators of National Performance in the Sciences, in MOED, HENK F.–GLÄNZEL, WOLFGANG–SMOCH, ULRICH (szerk.), *Handbook of Quantitative Science and Technology Research*, Kluwer-Springer, Berlin, 2004.
- BRAUN TIBOR–GLÄNZEL, WOLFGANG–SCHUBERT ANDRÁS, *Scientometric Indicators*, World Scientific Publishers, Philadelphia–Hong Kong, 1985.
- HESSEN, BORIS, The Social and Economic Roots of Newton's Principia, in *Science at the Crossroads*, KINGA, London, 1931.

364 *A tudomány határai*

- MERTON, ROBERT K., *The Sociology of Science. Theoretical and Empirical Investigations*, Chicago University Press, Chicago, 1973.
- MERTON, ROBERT K., *Társadalomelmélet és társadalmi struktúra*, Osiris, Budapest, 2002.
- DE Solla PRICE, DEREK, *Kis tudomány – Nagy tudomány*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1979.

Posztakadémikus tudomány:

- FEHÉR MÁRTA, A posztakadémikus tudomány megjelenése és társadalmi helyzete, in HRONSKY IMRE (szerk.), *Tudományfilozófiai és technikapolitikai tanulmányok*, Uránusz, Bp., 1997.
- GIBBONS, MICHAEL–LIMOGE, CAMILLE–NOWOTNY, HELGA–SCHWARTZMAN, SIMON–SCOTT, PETER–TROW, MARTIN. *The New Production of Knowledge: The Dynamics of Science and Research in Contemporary Societies*, Sage, London, 1994.
- ZIMAN, JOHN M., Postacademic Science: Constructing Knowledge with Networks and Norms, in SEGERSTRÅLE, ULLICA (szerk.), *Beyond the Science Wars. The Missing Discourse about Science and Society*, State University of New York Press, Albany, 2000. 135–154.
- ZIMAN, JOHN M., *Prometheus Bound: Science in a Dynamic Steady State*, Cambridge University Press, Cambridge, 1994.

Science Studies:

- BLOOR, DAVID, *Knowledge and Social Imagery*, Routledge and Kegan Paul, London, 1976.
- BARNES, BARRY–BLOOR, DAVID–HENRY, JOHN, *A tudományos tudás szociológiai elemzése*, Osiris, Budapest, 2002.
- COLLINS, HARRY–PINCH, TREVOR, *The Golem: What Everyone Should Know about Science*, Cambridge University Press, Cambridge, 1993.
- GOLINSKI, JAN, *Making Natural Knowledge. Constructivism and the History of Science*, Cambridge University Press, Cambridge, 1998.
- KNORR-CETINA, KARIN, *The Manufacture of Knowledge. An Essay on the Constructivist and Contextual Nature of Science*, Pergamon, Oxford, 1981.
- LATOUR, BRUNO–WOOLGAR, STEVE, *Laboratory Life: The Social Construction of Scientific Facts*, Sage, Beverly Hills, 1979.
- LATOUR, BRUNO, *Science in Action: How to Follow Scientists and Engineers through Society*, Harvard University Press, Cambridge, 1987.
- SHAPIN, STEVEN–SCHAFER, SIMON, *Leviathan and the Air-Pump*, Princeton University Press, Princeton, 1985.

Keretes írók:

Egyház és tudomány – a jezsuiták szerepe a tudományos forradalomban:

- CANTOR, GEOFFREY N., Physical Optics, in CANTOR, GEOFFREY–HODGE, MICHAEL JONATHAN SESSIONS–CHRISTIE, JOHN R.–OLBY, ROBERT C. (szerk.), *Companion to the History of Modern Science*, Routledge, London, 1996.
- DEAR, PETER ROBERT, *Discipline & experience: the mathematical way in the scientific revolution, Science and its conceptual foundations*, University of Chicago Press, Chicago, 1995.
- GAZDA ISTVÁN (szerk.), *Einstein és a magyarok. Szakírók, bölcselek, publicisták a relativitás-elmélet bővületében 1905–1945*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 2004. (<http://mek.oszk.hu/05000/05031/html/>)
- KUHN, THOMAS S., Newton's Optical Papers, in COHEN, BERNARD I. (szerk.), *Isaac Newton's Papers and Letters On Natural Philosophy*, Harvard UP, Cambridge, 1958.

- KUHN, THOMAS S., Mathematical versus Experimental Traditions in the Development of Physical Science, *The Journal of Interdisciplinary History* 7 (1976), 1–31.
- MACDONNELL, JOSEPH, *Jesuit Geometers. A Study of Fifty-six Prominent Jesuit Geometers During the First Two Centuries of Jesuit History*, Institute of Jesuit Sources–Vatican Observatory, St. Louis, 1989.
- REILLY, CONOR, Francis Line, Peripatetic, *Osiris* 14 (1962) 222–253.
- TAMNY, MARTIN, Atomism and the Mechanical Philosophy, in CANTOR, GEOFFREY–HODGE, MICHAEL JONATHAN SESSIONS–CHRISTIE, JOHN R.–OLBY, ROBERT C. (szerk.), *Companion to the History of Modern Science*, Routledge, London, 1996.

A telepátia megbélyegzése, avagy meddig terjed a tekintély?:

- BENVENISTE, JACQUES–DAVENAS, LAURENT–BEAUVAIS, FRANCIS *et al.*, Human basophil degranulation triggered by very dilute antiserum against IgE, *Nature* vol. 333, no. 6176 (1988. június 30.), 816–818. <http://br.geocities.com/criticandokardec/bvenviste01.pdf>
- JOSEPHSON, BRIAN honlapja: <http://www.tcm.phy.cam.ac.uk/~bdj10/>
- KLARREICH, ERICA, Stamp booklet has physicists licked, *Nature*, vol. 413, no. 6854 (2001. szeptember), 339.
- McKIE, ROBIN, Royal Mail's Nobel guru in telepathy row, *The Observer*, 2001. szeptember 30. Telepathy has stamp of truth – The big issue, *The Observer*, 2001. október 7., <http://observer.guardian.co.uk/letters/story/0,6903,564641,00.html>. Egy-egy levél BRIAN JOSEPHSONTÓL és PHILIP PARKERTŐL.

Képek forrásai:

- www.umu.se/inforsk/scientometrics/index.html
http://www.garfield.library.upenn.edu/papers/russia_acceptance.html

6. A csillagok, a sors és a csillagjósolás sorsa

A mottó szövege:

SZÖNYI GYÖRGY ENDRE, *Exaltatio és hatalom*, JATEPress, Szeged, 1998. 227.

- BAKTAY ERVIN, *A csillagfejtés könyve. Az asztrológia elmélete és gyakorlata*, Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest, 1989 (reprint). Eredeti kiadás: 1942.
- BINZBERGER VIKTOR–FEHÉR MÁRTA–ZEMPLÉN GÁBOR (szerk.), *Kuhn és a relativizmus: Kuhn öröksége a tudományfilozófiában*, L'Harmattan, Budapest, 2007.
- BOLL, FRANZ–BEZOLD, CARL, *Csillaghit és csillagfejtés*, Helikon, Budapest, 1987.
- CURRY, PATRICK, *Prophecy and Power: Astrology in Early Modern England*, Polity Press, London, 1989.
- GAUQUELIN, MICHEL, *Cosmic Clocks*, Henry Regenery Company, Chicago, 1967.
- GAUQUELIN, MICHEL, *Planetary Heredity*, ACS Publications, San Diego, 1988.
- GAUQUELIN, MICHEL, Spheres of Influence, *Psychology Today*, 7 (1975), 22–27; újranomva: GRIM, PATRICK (szerk.), *Philosophy of Science and the Occult*, State University of New York Press, Albany, 1990.
- GRANT, EDWARD, *Planets, Stars, and Orbs: The Medieval Cosmos 1200–1687*, Cambridge University Press, Cambridge, 1994.

366 *A tudomány határai*

- GRIM, PATRICK (szerk.), *Philosophy of Science and the Occult*, State University of New York Press, Albany, 1990. 11–69. Popper és Kuhn idézetek: 24–25. old.
- KRIPS, HENRY, Discussion Review: Astrology – Fad, Fiction or Forecast? *Erkenntnis* 14 (1979), 373–392.
- LAKATOS IMRE, A döntő kísérletek szerepe a tudományban in FORRAI GÁBOR (szerk.), *Lakatos Imre tudományfilozófiai írásai*, Atlantisz, Budapest, 1997. 129–154.
- LÁNG BENEDEK, A teológusok esete az asztrológiával: Pierre d’Ailly és Jean Gerson vitája, *Passim* 2 (2000/1), 104–114.
- LEMAI, RICHARD, The True Place of Astrology in Medieval Science and Philosophy: Towards a Definition, in CURRY, PATRICK (szerk.), *Astrology, Science and Society: Historical Essays*, Boydell Press, Woodbridge, 1987. 57–73.
- NORTH, JOHN D., Celestial Influence: The Major Premiss of Astrology, in ZAMBELLI, PAOLA (szerk.), *‘Astrologi Hallucinati’: Stars and the End of the World in Luther’s Time*, Walter de Gruyter, Berlin and New York, 1986. 45–100.
- THAGARD, PAUL, Why Astrology is a Pseudoscience, in ASQUITH, PETER D.–HACKING, IAN (szerk.), *PSA 1978: proceedings of the 1978 biennial meeting of the philosophy of science association: volume one: contributed papers*, 223–234. <http://www.cavehill.uwi.edu/bnccde/PH29A/thagard.html>
- WARBURG, ABY, *Pogány-antik jóslás Luther korából*, Helikon, Budapest, 1986.

A *Sceptical Inquirer* honlapja: <http://www.csicop.org/si/>

A C.U.R.A honlapja: <http://cura.free.fr/> Háromnyelvű weboldal (angol, német, francia), cikkek, tanulmányok.

Képek forrásai:

CSÁSZÁR MIHÁLY, *Az Academia Istropolitana: Mátyás király pozsonyi egyeteme*, Pozsony, 1914. <http://www.astrosoftware.com>

7. És monda Isten: legyen evolúció

A mottó szövege:

MARCUS WILKINSON, If God is the Answer, What is the Question?, *Financial Times Weekend Supplement*, 1992. április 18. 1.

ADAMS, DOUGLAS, *Galaxis Útikalauz Stopposoknak*, Kozmosz Könyvek, Budapest, 1987.

BARROW, JOHN D.–TIPLER, FRANK J., *The Anthropic Cosmological Principle*, Oxford University Press, Oxford, 1986.

BEHE, MICHAEL J., Reply to My Critics: A Response to Reviews of Darwin’s Black Box: The Biochemical Challenge to Evolution, *Biology and Philosophy* 16/5 (2001), 685–709.

BEHE, MICHAEL J., *Darwin fekete doboza. Az evolúcióelmélet biokémiai kihívása*, Harmat, Budapest, 2002.

BROOKE, JOHN HEDLEY, *Science and religion: some historical perspectives, Cambridge history of science*, Cambridge University Press, Cambridge [England]–New York, 1991.

CARRIER, RICHARD C., The argument from biogenesis: Probabilities against a natural origin of life, *Biology and Philosophy* 19/5 (2004), 739–764.

CARTER, BRANDON, Large Number Coincidences and the Anthropic Principle in Cosmology.

- IAU Symposium 63: *Confrontation of Cosmological Theories with Observational Data*, Reidel, Dordrecht, 1974. 291–298.
- DEMBSKI, WILLIAM–RUSE, MICHAEL (szerk.), *Debating Design: From Darwin to DNA*, Cambridge University Press, Cambridge, 2004.
- DRAPER, JOHN WILLIAM, *History of the conflict between religion and science*, D. Appleton, New York, 1875³.
- DWORKIN, RONALD, Three Questions for America, *The New York Review of Books* 53/14 (2006), 24–30.
- GAZDA ISTVÁN (szerk.), *Einstein és a magyarok. Szakírók, bölcselek, publicisták a relativitáselmélet bővületében 1905–1945.*, Magyar Tudománytörténeti Intézet–Akadémiai Kiadó, Budapest, 2004.
- GIERYN, THOMAS F., Határmunkálatok és a tudomány elhatárolása a nem-tudománytól: feszültségek és érdekek a tudósok szakmai ideológiáiban, *Replika* 54–55 (2006), 173–194.
- HRASKÓ GÁBOR, Darwin: A bajok eredete, *Természet Világa* 131/5–6 (2000), 222–224. <http://www.kfki.hu/~cheminfo/TermVil/xaknak/10001/>
- KIRK, GEOFFREY STEPHEN–RAVEN, JOHN E.–SCHOFIELD, MALCOLM, *A preszókratikus filozófusok*, Atlantisz, Budapest, 1998. Az idézetek 141, 221., ill. 145, 228.
- KITCHER, PHILIP S., *Abusing Science: The Case Against Creationism*, MIT Press, Cambridge, 1982.
- KUTROVÁZ GÁBOR–LÁNG BENEDEK–ZEMPLÉN GÁBOR, Bevezető *A tudomány határain innen és túl* blokkhoz, *Replika* 54–55 (2006), 119–133.
- LAUDAN, LARRY, Commentary: Science at the Bar – Causes for Concern, *Science, Technology, and Human Values* 41/7 (1982), 16–19.
- MIVART, ST. GEORGE JACKSON, *On the Genesis of Species*, Macmillan, London–New York, 1871².
- MIVART, ST. GEORGE JACKSON, *Man and Apes*, D. Appleton & co., New York, 1874.
- SZÉKELY LÁSZLÓ, *Az emberarcú kozmosz (Az antropikus elv)*, Áron Kiadó, Budapest, 1997.
- WHITE, ANDREW DICKSON, *A history of the warfare of science with theology in Christendom*, Macmillan, London, 1896.

Intelligens tervezés a weben – néhány a számos link közül:

- http://studentweb.eku.edu/zachary_lynn/museum/index.html (Kreacionista múzeum, sok kép-pelel)
- II. János Pál pápa nyilatkozata az evolúcióról: <http://www.ewtn.com/library/PAPALDOC/JP961022.HTM>
- http://www.conservapedia.com/Theory_of_Evolution (A Conservapédia a Wikipedia „alternatívája”)
- <http://www.ertem.hu/> (Az Értelmes Tervezettség Mozgalom [Értelm] honlapja, sok linkkel)
- <http://www.iscid.org/> (Kreacionizmushoz köthető tudósok kutatásait ismertető portál)
- <http://kutatokozpont.hu/> (A Védikus Tudományok Kutatóközpontja (VTK) honlapja, Tasi István munkáival)
- <http://www.discovery.org/> (A Discovery Institute, az egyik legjelentősebb kreacionista központ honlapja, éves kutató ösztöndíjak pályázhatók 40 000–50 000 USD között)

A lapos Földről:

- RUSSELL, JEFFREY BURTON, *Inventing the Flat Earth. Columbus and modern historians*, Praeger, New York; Westport, London, 1991.

368 *A tudomány határai*

DRAPER, JOHN WILLIAM, *History of the Conflict between Religion and Science*, D. Appleton, New York, 1875³.

LEHOX, DARYN, Tropes, Facts, and Empiricism, *Perspectives on Science* 11 (2003) 326–345.

KUTROVÁTZ GÁBOR–ZEMPLÉN GÁBOR, Ami a lapos földön nem kerek - rejtvény, *BUKSZ* 19 (2007), 100–103.

Képek:

<http://www.archives.gov/nhprc/annotation/september-98/images/mastodon.jpg>

<http://users.dickinson.edu/~nicholsa/Romnat/godmas1.jpg>

8. Történetírás – a jó, a rossz és a relatív

A mottó szövege:

DUBY, GEORGES–LARDREAU, GUY, *Párbeszéd a történelemről*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1993. 37.

Relatív történetírás:

GYÁNI GÁBOR, *Relatív történelem*, Typotex, Budapest, 2007.

GYURGYÁK JÁNOS–KISANTAL TAMÁS (szerk.), *Történet-elmélet* 1–2., Osiris, Budapest, 2006.

WHITE, HAYDEN, *A történelem terhe*, Osiris, Budapest, 1997. Az idézett vélemény: 13–15.

Holokauszttagadás:

EVANS, RICHARD J., *Lying about Hitler*, Basic Books, New York, 2001.

LÁNG BENEDEK, Valódi áltudomány, *Kommentár* 1/6 (2006), 64–73.

SHERMER, MICHAEL–GROBMAN, ALEX, *Denying History: who Says the Holocaust Never Happened and why Do They Say It?*, University of California Press, Berkeley, 2000.

TIEDEMANN, MARKUS, *In Auschwitz wurde niemand vergast*, Goldmann, München, 2000.

VIDAL-NAQUET, PIERRE, *Les assassins de la mémoire*, la Découverte, Paris, 2005.

Kitalált középkor:

HERIBERT ILLIG, *Kitalált középkor: A történelem legnagyobb időhamisítása*, Allprint, Bp., 2002.

Illig állításainak cáfolatához lásd:

Rubikon, 2003/5; *História*, 2003/2;

Az idézet: GALAMB GYÖRGY, *Időkiforgatókönyv, Élet és Irodalom*, 2003/13.

MORRISON, KARL F., Élt-e egyáltalán Nagy Károly? Heribert Illig *Kitalált középkor* c. könyvéről *BUKSZ* 15/3 (2003), 122–132.

Weboldal Illig elméletének magyarországi sajtóvisszhangjáról:

<http://www.kitalaltkozepkor.hu/sajtovisszhang.php>

da Vinci-kód:

BAIGENT, MICHAEL–LEIGH, RICHARD–LINCOLN, HENRY, *Az abbé titka: szent vér; szent Grál*, General Press, Budapest, 1994.

- BROWN, DAN, *A da Vinci-kód*, GABO Könyvkiadó, Budapest, 2004.
- KENNEY, JIM, *The Da Vinci Code*, by Dan Brown, *Reflections*, www.cg.org/Files/DaVinci.handout.doc
- LÁNG BENEDEK, A Da Vinci-kód, *BUKSZ* 17/1 (2005), 58–62.
- PICKNETT, LYNN–PRINCE, CLIVE, *The Templar Revelation: Secret Guardians of the True Identity of Christ*, Touchstone, Old Tappan, 1998.
- PAGELS, ELAINE, *The Gnostic Gospels*, Vintage Books, New York, 1979.
- STARBIRD, MARGARET, *The Goddess in the Gospels: Reclaiming the Sacred Feminine*, Bear & Company Publishing, Santa Fe, NM, 1998.
- STARBIRD, MARGARET, *The Woman with Alabaster Jar: Mary Magdalen and the Holy Grail*, Bear & Company, Rochester, 1993.

Däniken:

- DÄNIKEN, ERICH VON, *Chariots of the Gods*, New York, G. P. Putnam's Sons, 1970.
- DÄNIKEN, ERICH VON, *Az istenek úrhajósok voltak*, Magyar Könyvklub, Budapest, 2002.
- DÄNIKEN, ERICH VON, *Istenek stratégiája*, Édesvíz Kiadó, Budapest, 1994.
- DÄNIKEN, ERICH VON, *Úrutazás a régmúltban*, Magyar Könyvklub, Budapest, 1996.
- SCHIEVELLA, PASQUAL S., Science, Proof, and the Ancient Astronaut Hypothesis, és VETTERLING-BRAGGIN, MARY, *The Ancient Astronaut Hypothesis: Science or Pseudoscience*, in GRIM, PATRICK, *Philosophy of Science and the Occult*, State University of New York Press, Albany, 1982. 267–287.

Összeesküvés-elmélet:

- BASHAM, LEE, Living with the Conspiracy, *The Philosophical Forum* 32/3 (2001), 265–280.
- KEELEY, BRIAN L., A konspirációs elméletekről, *Holmi* 12/11 (2000), 1371–1386.
- KEELEY, BRIAN L., Nobody Expects the Spanish Inquisition!: More Thoughts on Conspiracy Theory, *Journal of Social Philosophy*, vol. 34, no. 1 (2003), 104–110.
- LAKATOS LÁSZLÓ, Munkahipotézisek az összeesküvés-elméletek szociológiai elméletéhez, in IVÁNYI ERIKA–SOLYMOSSI ZSUZSA (szerk.), *Írások Huszár Tibor 70. születésnapjára*, ELTE Szociológiai és Szociálpolitikai Intézet, Budapest, 2000.

9. A parapszichológia Janus-arca

A mottó szövege:

- COLLINS, HARRY M.–PINCH, TREVOR J., The Construction of the Paranormal: Nothing Unscientific is Happening, in WALLIS, ROY (szerk.), *On the Margins of Science: The Social Construction of Rejected Knowledge*, University of Keele, Keele, 1979. 244.
- ALLISON, PAUL D., Experimental Parapsychology as a Rejected Science, in WALLIS, ROY (szerk.), *On the Margins of Science: The Social Construction of Rejected Knowledge*, University of Keele, Keele, 1979. 271–292. A fejezetben ismertetett 1972-es felmérés adatait lásd: 276–279. old. A Condon-idézet a 279. oldalon található.
- COLLINS, HARRY M.–PINCH, TREVOR J., *Frames of Meaning: The Social Construction of Extraordinary Science*, Routledge, London, 1982.

370 *A tudomány határai*

- COLLINS, HARRY M.–PINCH, TREVOR J., The Construction of the Paranormal: Nothing Unscientific is Happening, in WALLIS, ROY (szerk.), *On the Margins of Science: The Social Construction of Rejected Knowledge*, University of Keele, Keele, 1979. 237–270. A szövegben szereplő Boring-, Price-, Szasz-, Hume-, Helmholtz- és Hebb-ídezetek ebben a cikkben találhatóak.
- FLEW, ANTONY, Parapsychology: Science or Pseudo-Science? in HANEN, MARSHA P.–OSLER, MARGARET J.–WEYANT, ROBERT G. (szerk.), *Science, Pseudo-Science, and Society*, Wilfrid Laurier University Press, Waterloo, 1980. 55–76.
- GRIM, PATRICK, *Philosophy of Science and the Occult*, State University of New York Press, Albany, 1982. 147–229. Cikksorozat a parapszichológia körüli vitákról: REINSEL, RUTH, *Parapsychology: An Empirical Science*, PLETCHER, GALEN K., *Coincidence and Explanation*, FLEW, ANTONY, *Parapsychology: Science or Pseudo-science?*, DURAN, JANE, *Philosophical Difficulties with Paranormal Knowledge Claims*, BRIER, BOB–SCHMIDT-RAGHAVEN, MAITHIK, *Precognition and the Paradoxes of Causality*, BANKS RHINE, JOSEPH, *Second Report on a Case of Experimenter Fraud*. *Inquiry* 30 (1987), 213–294. Tematikus szám a parapszichológiáról: BELOFF, JOHN, *Parapsychology and the Mind-body Problem*, CHURCHLAND, PAUL M., *How parapsychology could become a science*, MAGNE DYBVIK, *On the philosophy of Psi*, MORRIS, ROBERT L., *Parapsychology and the demarcation problem*, BRAUDE, STEPHEN E., *Psi and Our Picture of the World*.
- MCCLENON, JAMES, *Deviant Science: The Case of Parapsychology*, University of Pennsylvania Press, Philadelphia, PA, 1984.
- National Science Foundation: Science and Technology: Public Attitudes and Public Understanding, Belief in the Paranormal or Pseudoscience. <http://www.nsf.gov/statistics/seind00/access/c8/c8s5.htm>
- PALFREMAN, JON, Between Scepticism and Credulity: A Study of Victorian Scientific Attitudes to Modern Science, in WALLIS, ROY (szerk.), *On the Margins of Science: The Social Construction of Rejected Knowledge*, University of Keele, Keele, 1979. 201–236.
- PINCH, TREVOR J., Normal Explanations of the Paranormal: The Demarcation Problem and Fraud in Parapsychology, *Social Studies of Science* 9 (1979), 329–348.
- RHINE, JOSEPH BANKS, *Extra-Sensory Perception*, Society for Psychical Research, Boston, 1933.
- VASSY ZOLTÁN, *A parapszichológia tudományos irányzata*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1989.
- VASSY ZOLTÁN, *Racionalitáson innen és túl: Amerika és a parajelenségek fizikusszemmel*, Typotex, Budapest, 1991. Második kiadása eltérő címmel: *Utazás Paramerikában*, Typotex, Budapest, 2003.

A képek forrása:

http://en.wikipedia.org/wiki/Image:Cartas_Zener.svg

10. Keleti tűk nyugati testekben

A mottó szövege:

DUFFIN, JACALYN, *History of Medicine. A Scandalously Short Introduction*, University of Toronto Press, Toronto, 1999.

- AGREN, HANS, Medical Practice in China: A Compendium, *Science* vol. 178, no. 4059 (1972), 394–395.
- ALLCHIN, DOUGLAS, Points East and West: Acupuncture and Comparative Philosophy of Science, *Philosophy of Science* 63 (Supplement. Proceedings of the 1996 Biennial Meetings of the Philosophy of Science Association. Part I: Contributed Papers), 107–115.
- BALDRY, PETER E., *Acupuncture, Trigger Points, and Musculoskeletal Pain*, Churchill Livingstone, Edinburgh, 1993².
- BARNES, LINDA L., *Needles, Herbs, Gods, and Ghosts: China, Healing and the West to 1848*, Harvard University Press, Cambridge, MA, 2005.
- BOWERS, JOHN Z., Acupuncture, *Proceedings of the American Philosophical Society* 117/3 (1973), 143–151.
- CASAL, U. A., Acupuncture, Cautery and Massage in Japan, *Folklore Studies* 21 (1962), 221–235.
- CHAPMAN, C. RICHARD–GEHRIG, JOHN D.–WILSON, MICHAEL E.–HAYES, RONALD L.–BENNETT, GARY J.–MAYER, DAVID J.–MCBURNEY, DONALD H.–CLARK, W. CRAWFORD–YANG, J. C.–HALL, WAYNE, Acupuncture, Pain, and Signal Detection Theory, *Science* vol. 189, no. 4196 (1975), 65–68.
- CHENG, TSUNG O., Acupuncture Anesthesia, *Science* vol. 179, no. 4073 (1973), 521.
- CHO, Z. H.–CHUNG S. C.–JONES J. P.–PARK J. B.–PARK H. J.–LEE H. J.–WONG E. K.–MIN B. I., New Findings of the Correlation between Acupoints and Corresponding Brain Cortices Using Functional MRI, *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America* 95/5 (1998), 2670–2673.
- CLARK, W. CRAWFORD–YANG J. C., Acupunctural Analgesia? Evaluation by Signal Detection Theory, *Science* vol. 184, no. 4141 (1974), 1096–1098.
- COLLINS, HARRY–PINCH, TREVOR, *Dr. Golem – How to Think about Medicine*, University of Chicago Press, Chicago, 2005. (Magyarul: *Dr. Gólem – útmutató az orvostudományhoz*, Scolar Kiadó, Budapest, 2007.)
- CROIZIER, RALPH C.–MANN, FELIX, Correspondence: Traditional Medicine in Modern China, *China Quarterly* 39 (1969), 143.
- DORFER, LEOPOLD–MOSER, MAXIMILIAN–SPINDLER, KONRAD–BAHR, FRANK–EGARTER-VIGL, EDUARD–DOHR, GOTTFRIED, 5200-Year-Old Acupuncture in Central Europe?, *Science* vol. 282, no. 5387 (1998), 242–243.
- GÁL PÉTER, *A New Age – keresztény szemmel*, Lámpás Kiadó, Abaliget – Szegletkő Kiadó, Budapest, 1994. (<http://www.communio.hu/ppek/k407.htm>)
- HARE, MARTHA L., The Emergence of an Urban U. S. Chinese Medicine, *Medical Anthropology Quarterly* 7/1 (1993), 30–49.
- HAYES, RONALD–PRICE, DONALD D.–DUBNER, RONALD, Naloxone Antagonism as Evidence for Narcotic Mechanisms, *Science* vol. 196, no. 4290 (1999), 600.
- HEGGENHOUGH, H. K., Traditional Medicine and the Treatment of Drug Addicts: Three Examples from Southeast Asia, *Medical Anthropology Quarterly* 16/1 (1984), 3–7.
- HORVÁTH ANDRÁS, *Napjaink tévtanításai*, kézirat, 2002. <http://www.fizika.sze.hu/~horvatha/Hagiosz/tevtan/tevtan.html>
- HSU, ELISABETH, *Innovation in Chinese Medicine*, Cambridge UP, Cambridge, 2001.
- HUARD, PIERRE–WOONG, MING, *Chinese Medicine*, McGraw-Hill, New York, 1968.
- JOHNSON, J. A., *Chinese Medical Qigong Therapy: a comprehensive clinical text*, Pacific Grove, CA–New York, 2000.
- KIM, JONGYOUNG, *Hybrid Modernity: The Scientific Construction of Korean Medicine in a Global Age*, PhD-értekezés, University of Illinois Urbana-Champaign, 2005.

372 *A tudomány határai*

- KIM, JONGYOUNG, Beyond paradigm: making transcultural connections in a scientific translation of acupuncture, *Social Science and Medicine*, 62/12 (2006), 2960–2972.
- KOVÁCS GÁBOR, *Mágia és hit*, Szent István Társulat, Budapest, 2006.
- LAGERWEIJ, EVERT–NELIS, PIETER C.–WIEGANT, VICTOR M.–REE, JAN M. VAN, The Twitch in Horses: A Variant of Acupuncture, *Science* vol. 225, no. 4667 (1984), 1172–1174.
- LESLIE, PAUL W.–McCABE J. TERRENCE, A Manual Twitch, *Science* vol. 226, no. 4671 (1984), 118.
- LIAO, S. J., Acupuncture Points and Trigger Points, presented at the American Congress of Rehabilitation Medicine Eastern Section Annual Meeting, Washington, D. C., 1973.
- LIAO, S. J.–LEE, M. H. M.–NG, L. K. Y., *Principles and Practice of Contemporary Acupuncture*, Marcel Dekker, New York, 1994.
- MANN, FELIX, Chinese Traditional Medicine: A Practitioner's View, *China Quarterly* 23 (1965), 28–36.
- MARX, JEAN L., Analgesia: How the Body Inhibits Pain Perception, *Science* vol. 195, no. 4277 (1977), 471–473.
- MELZACK, R.–WALL, P. D., Pain Mechanisms: A New Theory, *Science* vol. 150, no. 3699 (1965), 971–981.
- MELZACK, R.–STILLWELL, D. M.–FOX, E. J., Trigger Points and Acupuncture Points for Pain: Correlations and Implications, *Pain* 3 (1977), 3–23.
- MORRIS, R., The Effects of Peripheral Nerve Conditioning Stimuli on Responses of Lumbar Spinal Cord Neurons to Noxious Thermal Stimulation of the Skin in the Cat, *Philosophical Transactions of the Royal Society of London, Series B, Biological Sciences* vol. 308, no. 1136 (1985), 417.
- ROBINET, ISABELLE, *A taoizmus kialakulása és fejlődése*, Arany Hegy Alapítvány, Bp., 2006.
- ROSE, DARRELL E.–PEELE ROGER, Evaluating Acupuncture, *Science* vol. 186, no. 4160 (1974), 196.
- SCHEID, VOLKER, *Chinese Medicine in Contemporary China: Plurality and Synthesis*, Duke University Press, Durham, 2002.
- SOLOMON, MIRIAM, The Social Epistemology of NIH Consensus Conferences, in HAROLD KINCAID (szerk.), *Establishing Medical Reality: Methodological and Metaphysical Issues in Philosophy of Medicine*, Springer, 2007.
- TAUB, ARTHUR, Thumbs Down on Acupuncture, *Science* vol. 279, no. 5348 (1999), 159.
- WEBSTER, A. J., Scientific Controversy and Socio-Cognitive Metonymy: The Case of Acupuncture, in ROY WALLIS (szerk.), *On the Margins of Science: The Social Construction of Rejected Knowledge*, University of Keele, Keele, 1979.
- UNSCHULD, PAUL U., *Medicine in China. Historical artefacts and images*, Prestel, München, 2000.
- WOLPE, PAUL ROOT, The Maintenance of Professional Authority: Acupuncture and the American Physician, *Social Problems* 32/5 (1985), 409–424.

Akupunktúra standard nomenklatúra a WHO-n:

WHO standard akupunktúra nomenklatúrája:

<http://www.wpro.who.int/internet/files/pub/72/toc.pdf>

A szövegben említett UB 60 pont a WHO által kiadott standard nomenklatúrában BL 60 (118. o.), hagyományos neve Kunlun.

A fejezet elején található idézethez: www.taltos7.hu

A képek forrása:

http://www.wpro.who.int/internet/files/pub/Standard_Acupuncture_Nomenclature_2nd_ed.pdf.

11. Viták, csaták, határok, csatárok

A mottó szövege:

GIERYN, THOMAS F., Határmunkálatok és a tudomány elhatárolása a nem-tudománytól: feszültségek és érdekek a tudósok szakmai ideológiáiban, *Replika* 54–55 (2006), 191.

A tudományos szövegek és társaságok:

BAZERMAN, CHARLES, *Shaping Written Knowledge. The Genre and Activity of the Experimental Article in Science*, The University of Wisconsin Press, Madison, 1986.

CECCARELLI, LEAH, *Shaping science with rhetoric: the cases of Dobzhansky, Schrödinger, and Wilson*, University of Chicago Press, Chicago, 2001.

DEAR, PETER, *The literary structure of scientific argument: historical studies*, University of Pennsylvania Press, Philadelphia, 1991.

FAHNESTOCK, JEANNE, *Rhetorical figures in science*, Oxford University Press, Oxford, 2002.

FRANKLIN, ALLAN–HOWSON, COLIN, Comment on „The Structure of a Scientific Paper” by Frederick Suppe, *Philosophy of Science* vol. 65, no. 3 (1998), 411–416.

GIERYN, THOMAS F., Határmunkálatok és a tudomány elhatárolása a nem-tudománytól: feszültségek és érdekek a tudósok szakmai ideológiáiban, *Replika* 54–55 (2006), 173–194.

GROSS, ALAN G., *The rhetoric of science*, Harvard University Press, Cambridge, 1990.

GROSS, ALAN G.–HARMON, JOSEPH E.–REIDY, MICHAEL S., Argument and 17th-Century Science: A Rhetorical Analysis with Sociological Implications, *Social Studies of Science* vol. 30, no. 3 (2000), 371–396.

MONTGOMERY, SCOTT L., *The scientific voice, The Conduct of science series*, Guilford Press, New York, 1996.

PERA, MARCELLO, *The discourses of science*, University of Chicago Press, Chicago, 1994.

PRELLI, LAWRENCE J., Rhetorical Logic and the Integration of Rhetoric and Science, *Communication Monographs* 57 (1990), 315–322.

PRELLI, LAWRENCE J., A Rhetoric of Science – Inventing Scientific Discourse, in ARNOLD, CARROLL C. (szerk.), *Studies in Rhetoric/Communication*, University of South California Press, Columbia, 1989.

SUPPE, FREDERICK, The structure of a scientific paper, *Philosophy of Science* vol. 65, no. 3 (1998), 381–405.

Általánosan ajánlható az ironikus: DÉVÉNYI TIBOR, *Dr. Ezésez Géza karrierje avagy Tudósok és rágcslók*, Gondolat, Budapest, 1975 (<http://www.szote.u-szeged.hu/expsur/ezesez.htm>).

Határmunkálatok:

BBC Horizon - *The war on science* című epizódja

BIRCH, STEPHEN, Trigger point–acupuncture point correlations revisited, *Journal of Alternative and Complementary Medicine* vol. 9, no. 1 (2003), 91–103.

GALISON, PETER–STUMP, DAVID J., *The Disunity of science: boundaries, contexts, and power, Writing science*, Stanford University Press, Stanford, 1996.

374 *A tudomány határai*

- GIERYN, THOMAS F., *Cultural boundaries of science: credibility on the line*, University of Chicago Press, Chicago, 1999.
- GIERYN, THOMAS F., Határmunkálatok és a tudomány elhatárolása a nem-tudománytól: feszültségek és érdekek a tudósok szakmai ideológiáiban, *Replika* 54–55 (2006), 173–194.
- GOLINSKI, JAN, *Making natural knowledge: constructivism and the history of science*, Cambridge University Press, Cambridge, 1998.
- LABINGER, JAY A. – COLLINS, HARRY (szerk.), *The One Culture? A Conversation about Science*, University of Chicago Press, Chicago, 2001.
- LATOUR, BRUNO, *Science In Action: How to Follow Scientists and Engineers through Society*, Harvard University Press, Cambridge, 1987.
- MÁRKUS, GYÖRGY, Miért nincs hermeneutikája a természettudományoknak?, in: SCHWENDTNER TIBOR – ROPOLYI LÁSZLÓ – KISS OLGA (szerk.), *Hermeneutika és a természettudományok*, Áron, Budapest, 1992. 385–447.
- MELZACK, RONALD – STILLWELL, DOROTHY M. – FOX, ELISABETH J., Trigger points and acupuncture points for pain: correlations and implications, *Pain* vol. 3, no. 1 (1977), 3–23.
- PRIESTLEY, JOSEPH, *The history and present state of discoveries relating to vision, light, and colours*, Arno Press, New York, 1981.
- SIMMONS, DANA, *Minimal Frenchmen. Science and Standards of Living, 1840–1960*. Kézirat.
- SZÖNYI GYÖRGY ENDRE, Exaltatio és hatalom – Keresztény mágia és okkult szimbolizmus egy angol mágus művében. Ikonológia és műértelmezés 7., JATEPress, Szeged, 1998.
- Mint az állatok – perverz kiállítás buzeráns pingvinekkel és majmokkal <http://www.kuruc.info/reszletes.asp?MainID=7&HirID=11906>, 2007. 05. 07.

No de mit csináljon az Olvasó?

- COLLINS, HARRY – TREVOR PINCH, *The Golem: What Everyone Should Know about Science*, Cambridge University Press, Cambridge, 1993.
- DASCAL, MARCELO, Types of polemics and types of polemical moves, in CMEJRKOVA, SVETLA – HOFFMANNOVA, JANA – MÜLLEROVA, OLGA – SVETLA, JINDRA (szerk.), *Dialogue Analysis VI (Proceedings of the 6th Conference, Prague, 1996)*, Max Niemeyer, Tübingen, 1998. 15–33.
- DASCAL, MARCELO, Epistemology and controversies, in CAO, T. Y. (szerk.), *Philosophy of Science [= Volume 10 of Proceedings of the Twentieth World Congress of Philosophy]*, Philosophers Index Inc., Philadelphia, 2000. 159–192.
- DASCAL, MARCELO, *Interpretation and understanding*, John Benjamins, Amsterdam, 2003.
- EEMEREN, F. H. VAN – GROOTENDORST, ROB – HENKEMANS, FRANCISCA SNOECK, *Fundamentals of argumentation theory: a handbook of historical backgrounds and contemporary developments*, L. Erlbaum, Mahwah, N. J., 1996.
- EEMEREN, FRANS H. VAN – GROOTENDORST, ROB, *A systematic theory of argumentation*, Cambridge University Press, Cambridge, 2004.
- HAMBLIN, CHARLES L., *Fallacies*, Methuen, London, 1970.
- KUSCH, MARTIN, *Psychologism. A Case Study in the Sociology of Philosophical Knowledge*, Routledge, London and New York, 1995.
- KUSCH, MARTIN, Philosophy and the Sociology of Knowledge, *Studies in History and Philosophy of Science* 30/4 (1999), 651–685. (Magyarul: Filozófia és tudásszociológia, in FEHÉR MÁRTA – BÉKÉS VERA (szerk.), *Tudásszociológia szövegyűjtemény*, 329–376.
- MARGITAY TIHAMÉR, *Az érvelés mestersége. Érvelések elemzése, értékelése és kritikája*, Typotex, Budapest, 2004.
- SOKAL, ALAN D. – BRICMONT, JEAN, *Intellectual Impostures: Postmodern Philosophers' Abuse of Science*, Profile Books, London, 1998. Magyar kiadás: *Intellektuális impostorok*.

- Posztmodern értelmiségiek visszaélése a tudománnyal*, Typotex, Budapest, 2000.
- SOKAL, ALAN D., *Transgressing the boundaries: Toward a transformative hermeneutics of quantum gravity*, *Social Text* 46/47 (1996), 217–252. Magyar kiadás: SOKAL–BRICMONT (1998) magyar fordításában, 280–321. o.
- TOULMIN, S. E., *The Uses of Argument*, Cambridge University Press, Cambridge, 1958.
- TOULMIN, S. E., *Return to Reason*, Harvard University Press, Cambridge, 2001.
- ZENTAI ISTVÁN, *A meggyőzés útjai*, Typotex, Budapest, 1998.
- ZENTAI ISTVÁN, *A meggyőzés csapdái – Informális hibák és visszaélések a mindennapi meggyőzésben*, Typotex, Budapest, 1999.
- ZENTAI ISTVÁN, *Meggyőzőestechnika és kritikai gondolkodás a mindennapi gyakorlatban*, Medicina, Budapest, 2006.
- WOLPERT, LEWIS, *The Unnatural Nature of Science: Why Science Does Not Make (Common) Sense*, Faber and Faber, London, 1992.

A képek forrása:

- <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/en/9/90/MichaelShermer4.jpg>
<http://adamant.typepad.com/photos/uncategorized/sprat.jpg>
<http://www.sirbacon.org/sprathistorycolorised.htm>
<http://content.answers.com/main/content/wp/en/f/f5/Phrenology-journal.jpg>

12. A tudomány és a nyilvánosság

A mottó szövege:

- NIETZSCHE, FRIEDRICH, *A vidám tudomány*, Holnap Kiadó, Budapest, 1997. 74.

Közlés alapú tudás:

- COLLINS, HARRY–TREVOR, PINCH, *The Golem: What Everyone Should Know about Science*, Cambridge University Press, Cambridge, 1993.
- FAULKNER, PAUL, *The Social Character of Testimonial Knowledge*, *The Journal of Philosophy* 97 (2000), 581–601.
- FRICKER, ELIZABETH, *The Epistemology of Testimony*, *Aristotelian Soc. Supp.* 61 (1987), 57–83.
- KUSCH, MARTIN, *Knowledge by Agreement: The Programme of Communitarian Epistemology*, Oxford University Press, Oxford, 2002.
- LATOUR, BRUNO, *Science in Action: How to Follow Scientists and Engineers through Society*, Harvard University Press, Cambridge, 1987.

Publikus tudományfelfogás:

- CHOLAKOV, VALÉRY, *Visions of Science in the Twentieth Century*, in SEGERSTRÅLE, ULLICA (szerk.), *Beyond the Science Wars. The Missing Discourse about Science and Society*, State University of New York Press, Albany, 2000. 123–134.
- GREGORY, JANE–MILLER, STEVE, *Keresztútban? A nyilvánosság szerepe a tudományháborúban*, *Replika* 54–55 (2006), 195–205.
- GREGORY, JANE–MILLER, STEVE, *Science in Public: Communication, Culture and Credibility*, Plenum, New York, 1988.
- HOLTON, GERALD, *Science and Anti-science*, Harvard University Press, Cambridge, 1993.
- VEKERDI LÁSZLÓ, *Tudás és tudomány*, Typotex, Budapest, 1994.

376 *A tudomány határai*

Oktatás, média, ismeretterjesztés:

A 14 karátos, vízzel hajtott autó – <http://index.hu/tech/tudomany/tvnt0226/>

ATKINS, PETER WILLIAMS, *Fizikai kémia I–III.*, Tankönyvkiadó, Budapest, 1998.

ATKINS, PETER WILLIAMS, *Teremtés*, Gondolat, Budapest, 1987.

DEARING, JAMES W., Newspaper coverage of maverick science, *Public Understanding of Science* 4 (1994), 341–362.

Do or die for design (szerkesztőségi cikk), *Nature* vol. 437, no. 7059 (2005), 596.

HAWKING, STEPHEN W., *Az idő rövid története*, Akkord Kiadó, Budapest, 2003.

SMITH, CONRAD, Reporters, news sources and scientific intervention: the New Madrid earthquake prediction, *Public Understanding of Science* 5 (1996), 205–216.

EICOS – The European Initiative for Communicators of Science <http://www.eicos.mpg.de/1.php>

13. Következtetések, avagy mit is lehet mondani?

A mottó szövege:

WITTGENSTEIN, LUDWIG, *Filozófiai vizsgálódások*, Atlantisz, Budapest, 1998. 58.

A *Replika* 54–55 (2006) tematikus blokkja a demarkáció kérdéséről az alábbi cikkekkel:

KUTROVÁZT GÁBOR–LÁNG BENEDEK–ZEMPLÉN GÁBOR, *A határvidék felderítése*, 119–133.

VERMEIR, KOEN, *Újra a demarkációs problémáról*, 135–156.

SHAPIN, STEVEN, *Hogyan legyünk tudományellenesek?*, 157–171.

GIERYN, THOMAS F., *Határmunkálatok és a tudomány elhatárolása a nem-tudománytól: feszültségek és érdekek a tudósok szakmai ideológiáiban*, 173–194.

GREGORY, JANE–MILLER, STEVE, *Keresztútjában? A nyilvánosság szerepe a tudomány-háborúban*, 195–205.

DUPRE, JOHN, *The Disorder of Things: Metaphysical Foundations of the Disunity of Science*, Harvard University Press, Cambridge, 1996.

GREGORY, JANE–MILLER, STEVE, *Science in Public: Communication, Culture and Credibility*, Plenum, New York, 1988.

RESNIK, DAVID B., A Pragmatic Approach to the Demarcation Problem, *Studies in History and Philosophy of Science* 31 (2000), 249–267.

Fogalmak, nyelvjátékok:

WITTGENSTEIN, LUDWIG, *Filozófiai vizsgálódások*, Atlantisz, Budapest, 1998.

BARNES, BARRY–BLOOR, DAVID–HENRY, JOHN, *A tudományos tudás szociológiai elemzése*, Osiris, Budapest, 2002.

BARNES, BARRY, The Life as Bootstrapped Induction, *Sociology* 17 (1983), 524–545.

HESSE, MARY B., *The Structure of Scientific Inference*, Macmillan, London, 1974.

KUHN, THOMAS S., Possible Worlds in the History of Science és The Road since Structure, in CONANT, JAMES–HAUGELAND, JOHN (szerk.), *The Road since Structure*, University of Chicago Press, Chicago, 2002. 58–89, 90–104.